

Kunst på Fyret

Åbningstale ved Thomas Klimek

Hirtshals Fyr, d. 24. juni 2023

Enhver er salig i sin tro, lyder det, og jeg skal med det samme advare jer imod, at nærværende tale sine steder bliver højtravende, lidt rodet og lommefilosofisk, men det er kærlighedserklæringer til kunst ikke sjældent. Og jeg tør godt lade visse ord og passager i denne tale miste fodfæste for en stund, for kunst og ikke mindst den aktuelle udstilling, viser os, at mange har være modige før os.

Kunsten er for mig et livsspejl. Et sted at forstå. At finde mening. At finde fred. Blive forstyrret og forvirret. At blive provokeret. At opsøge det smukke. At se ind i meningsløsheden.

Det er det, fordi kunsten kan noget, som intet andet menneskeskabt. Den fremkalder livets kanter, højder, afgrunde, absurditeter og horisonter med universelle udtryk, indtryk og aftryk for og i det enkelte individ, gruppe, stamme eller overbevisning.

Kunsten er flydende og umulig at inddæmme.

Intet kan som kunst afklæde magten. Bogstaveligt talt som den lille dreng i "Kejserens nye klæ'r". Kunsten kan fastholde menneskets grusomhed i eftertiden som Picassos "Guernica". Den kan være den æstetiske oplevelse, der møder en, når Carl Nielsens tåge letter over engen en sommermorgen. Eller verdenshistorien vævet i Bayeux-tæppet.

Demokratiet er, målt i menneskelivslængder, relativt ungt. Det samme er kunsten, altså den frie, ubundne kunst.

For demokrati er en kunst, og kunsten er demokrati. Kunsten er liv og død. Derfor er den farlig for de, der ønsker at tæmme folk og tanker.

Kunstens kraft kan være overmenneskelig trods dens menneskelige ophav.

I Tomas Tranströmers digt, "Romanske buer", beskriver Tranströmer den overvældende oplevelse, som kunsten i arkitekturen fremkalder;

"Inde i den vældige romanske kirke stod turisterne tæt i halvmørket.

Hvælving gabende bag hvælving og intet overblik. Nogle lysflammer blafrede.

En engel uden ansigt omfavnede mig og hviskede gennem hele kroppen:

"Skam dig ikke over, at du er menneske, vær stolt! Inde i dig åbner hvælving sig bag hvælving i det uendelige. Du bliver aldrig færdig, og det er, som det skal være".

Med kunst forsøger mennesket at begribe verden, som den er i det levede øjeblik, man er sat i, men også at ændre det bestående. For kunstens kraft er meget stærk. Kunst har forandret det bestående til alle tider og vil gøre det til alle tider. Det bestående udviskes eller udslettes ikke, men forarbejdes og forandres dermed som en ny erkendelse, et nyt værktøj til ja, at begribe menneskelivet. Det bestående er ikke kun vores omverden, men også det, der er inde i os selv. Nye hvælvninger møder os konstant. Vi bliver aldrig færdige og skal forlade livskunsten førend, at vi begriber den fuldkomment. Det er på en og samme tid symbiosen og fællesnævneren for kunst og menneskeliv.

Når Lene Juhler i sin kunst arbejder med "Cutting-Weaving-Painting", så er det ud fra en søgen.

Lene udtrykker det således;

"Jeg begyndte at klippe i mine malerier, klippede strimler, vævede dem sammen og malede videre på dem igen og skabte hermed et nyt værk ud af det gamle, derved opstod metoden "Cutting-Weaving-Painting", som jeg anvender i mine malerier og hængende baner ...

.. det er desuden min intention at tydeliggøre den indsigt og den viden jeg fik på mit 6 ugers ophold i Japan. Her fik jeg blik for, hvor stor en kraft det stille og tavse kan have ... da jeg også var gået i stå med maleriet og ledte efter en ny teknik, et nyt sprog som kunne tydeliggøre det jeg gerne ville, blev det til "Cutting – weaving – painting".

.... jeg forsøger at ramme tavsheden, fordybelsen og pausen i vores dagligdag, som præges af stress, kontrol og alt for meget optagethed af alt muligt andet end nærvær i nuet "

Her indrammes ikke alene gamle malerier i nye udtryk, men Lenes ord indrammer i høj grad et forsvar for kunstens evige, universelle kraft. Tillad mig lige at klippe det allerede sagte citat ud af denne tale og sige dem igen;

"... da jeg også var gået i stå og ledte efter en ny teknik ..."

Kunsten er ikke lineær eller ret fremadskridende. Den er kaotisk, vild, smuk, sørgelig, brutal, ærlig, uforudsigelig og må uden ophør genbesøges, reflekteres og mestres med nye livsteknikker. Det samme må menneskelivet. Derfor er kunsten Livstræets blomst, der kun blomstrer, hvis rodnettet næres. Og visner, men kommer igen, hvis de plejes. Eller plantes igen.

Kunstens største udfordring og paradoks er, at den er alt og intet. I en tidsånd, hvor præstation, nytte og cost benefit er højt i samfundspyramiden, ligger kunsten ofte lavere i hierarkiet, selvom

alle bekender sig til kunst i en eller flere former. Intet levende menneske er uberørt af et bestemt stykke musik, farverne i et maleri, strukturer i en vævning, formerne i en skulptur, et digt eller en lejlighedssang, hvor strofer og vers indfanger den livskunst, man lever eller har levet.

Trods disse indiskutable fakta kæmper kunsten konstant for sin fremme, anseelse og seriøsitet. At kunsten ikke er lalleglad eller kun for de bedagede med langstilkede glas i hånd.

At livets velfærd er mere end dækning af basale behov som skole, pleje, sundhed, lys i pæren og varme i gulvet. Derfor skal kunsten være i det offentlige rum. Kunsten skal være den gæst, der besøger din verden, selvom du ikke nødvendigvis havde kaffe på kanden eller gjort gæstebud.

Det forudsætter ikke kun kreativitet, folkelig og politisk vilje til at tale kunsten frem og op, men også disciplin og struktur i kunstens tjeneste. Kreativitet er hårdt og ofte ensomt arbejde. Kunst kommer ikke af sig selv. Kunst er planlagte forstyrrelser, der skal arbejdes frem fra kunstnerens indre til en ydre offentlighed.

Christine Lyhne udtrykker det således;

Min proces er omhyggelig, velovervejet og involverer lagdeling og manipulering af udstansede papirelementer foldet med præcision og intention og nøje udvalgt med fokus på farve, kvalitet og proveniens ..

... symaskinens præcision tilføjer et niveau af struktur og disciplin til den tidskrævende arbejdsproces, som jeg holder af og finder meditativ og tilfredsstillende.

Det er opbyggelige ord, der kan anvendes fra dette øjeblik.

Mødet med kunst bør ikke kun være en smuk, solbeskinnet lørdag på kanten af Hirtshals.

Vi kan planlægge at få kunsten mere i vores liv. Arbejde aktivt med den eller nyde andres kunst.

Det står enhver frit for i dette midsommerland. Dit indre og dets kraft kan og må udfries uden ydre bindinger. For demokrati er en kunst, og kunsten er demokrati.

Grib kunsten og træk den aktivt ind i dit levede liv. Mandag morgen skal dit hamsterhjul såmænd nok snurre til aftalt tid. Hvilken kunst skal du nyde på tirsdag? Onsdag? For får du læst nok

litteratur i din hverdag? Er det kun i sommerferien, selvom du hver gang glædes over oplevelsen? Får du nok af de der 10 minutter, hvor du sidder med en kop kaffe og studerer et penselstrøg eller eftermiddagssolens lysindfald på det maleri, som du bare måtte have op på væggen engang? Husker du at tænde for dit yndlingsnummer, mens du laver madpakkerne kl. 06.30? Hverdagen er fin og en søjle i vores liv, men den kan sagtens holde til mere kunst.

Formålet med kunsten er at vaske støvet fra vores sjæls daglige liv, sagde Picasso engang.

Husker du kunsten i dit liv?

En stor og varm tak til Støtteforeningen Hirtshals Fyr og ikke mindst Kunstudvalget for, at I, og udvalgte kunstnere, flere gange årligt bruger tid og energi på kreative og kunstneriske forstyrrelser – til glæde for alle os andre.

Tak for ordet!